

16.11.2014). — Назва з екрана.

9. Офіційний сайт Міжнародного транспортного форуму. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.internationaltransportforum.org/> (дата звернення 16.11.2014). — Назва з екрана.

10. Стратегии развития транспортного комплекса Украины : вызовы и возможности (Проблемы управления, экономики, экологии и права по развитию транспортного комплекса Украины) : Материалы II Всеукраинской научно-практической конференции (19-20 апреля 2012 г.). – Одесса : ИПРЭИ НАН Украины. – 208 с.

11. Кузьмін, О. Є. Секторна модель розвитку національного господарства України в умовах постіндустріального суспільства [Текст] / О. Є. Кузьмін, О. В. Пирог // Бізнес Інформ. – 2013. – №7. – С. 8-13.

УДК 336.41

Годованець Олександр

к.е.н., доцент

Ведашенко Наталія

викладач

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль

МИТНИЙ КОНТРОЛЬ В УКРАЇНІ: СУТНІСТЬ І ПРИЗНАЧЕННЯ

Анотація

Стаття присвячена розкриттю сутності митного контролю та основоположних принципів його реалізації в умовах запровадження нового формату митного законодавства. Висвітлено основне призначення митного контролю за переміщуваними через митний кордон товарами.

Ключові слова: *контроль, митна система, оцінка ризиків, фіскальні органи.*

Реалізація митної політики не можлива без адекватної системи митного контролю, а запровадження нових прийомів у роботі фіскальних органів є результатом впровадження нової методології регулювання митних відносин, побудовою іншої системи взаємодії зі суб'єктами ЗЕД, яка ґрунтується на принципі вибірковості митного контролю і управлінні ризиками.

Митні адміністрації багатьох країн зосереджують адміністративні і регламентуючі аспекти роботи на товарах, що імпортуються, оскільки дана категорія підпадає під митне оподаткування. Однак, застосування контрольних заходів суцільним порядком відносно всіх суб'єктів ЗЕД і переміщуваних ними через митний кордон України товарів суперечить головному принципу Кіотської конвенції – спрощення митних процедур і скорочення часу на митне оформлення. Саме тому, новітня парадигма реалізації митної політики держави

окреслила важливий принцип митного контролю – принцип вибірковості. Його сутність полягає у тому, що при проведенні митного контролю використовуються ті форми митного контролю, які виступають достатніми для забезпечення дотримання норм митного законодавства.

Ланцюжок комплексного контролю, за переміщуваними товарами через митний кордон, представлений митним контролем і оцінкою ризиків, як на етапі митного оформлення товарів, так і після їх випуску у вільний обіг. Такі основні елементи представляють постійний спільний процес для забезпечення безпеки, усунення порушень податкового і митного законодавства, недопущення дублювання заходів контролю.

Контроль, який здійснюється відносно переміщуваних товарів через митний кордон України наділений специфічними властивостями, якому притаманні риси фінансового контролю. З точки зору Ю. Літвінової та А. Ялбулганова, такий контроль характеризується різноманітністю фінансових відносин у галузі митної справи [1, с. 62; 2]. Науковці виділяють основні види контролю, які інтегровано у загальну систему митного контролю, до них віднесено: 1) попередній контроль у митній справі, який направлений на виявлення і попередження можливих правопорушень і настання негативних наслідків; 2) поточний контроль сприяє забезпеченню фінансової дисципліни, однак, відрізняється часом проведення, тобто здійснюється безпосередньо на етапі митного оформлення товарів і визначення обсягу податкових зобов'язань суб'єкта ЗЕД перед бюджетом; 3) наступний контроль, який виступає найбільш розповсюдженим видом у світовій фінансовій практиці.

Залежно від того як розглядається контроль – як функція фінансів або як функція управління – об'єкт контролю буде різним. Якщо контроль розглядати як функцію фінансів, то його об'єктом виступають відносини, якщо як функцію управління – то як суб'єкт контролю [3, с. 59; 4, с. 12]. Відтак, митний контроль, з точки зору функції фінансів, виступає зовнішнім фінансовим контролем, який направлений на контроль правильності визначення та своєчасності сплати мита та митних платежів, тобто забезпечення надходжень до бюджету у повному обсязі. Здійснюється з використанням специфічних організаційних форм і методів діяльності фіскальних органів, наділених законом відповідними повноваженнями з метою встановлення достовірності задекларованих товарів, об'єктивною оцінкою зовнішньоекономічної операції та виявлення фактів порушення фінансової дисципліни. В даному випадку контроль покликаний забезпечувати дотримання діючого законодавства у галузі оподаткування та регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Митному контролю відведено важливе місце у митній системі держави. Як і податкова система, митна система у цілому, є своєрідним дзеркалом, що відображає процес становлення кожної держави, суперечливі і специфічні умови формування її фінансової сфери, рівень розвитку національної економіки, зовнішньої і внутрішньої політики [5, с. 32]. Через систему заходів митного контролю, держава забезпечує економічну і фінансову безпеку, власні національні інтереси.

Необхідність контролю за товарами, що переміщуються через митний

кордон України обумовлена економічними і фінансовими наслідками торгівлі контрабандною і контрафактною продукцією. Результатом чого є зменшення надходжень мита та митних платежів до бюджету, пригнічення розвитку легального виробництва і призупинення процесів створення нових виробничих потужностей та залучення у господарський оборот якісної продукції національного виробництва, а також інші фактори, що сприяють розвиткові національної економіки країни. Основні показники діяльності митних органів подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Показники діяльності митних органів України у період 2010-2013 рр.*

Показник	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.
Кількість суб'єктів, що здійснювали ЗЕД, од.	33290	35297	31545	31972
Оформлено вантажів, млн. тон	392,0	421,2	398,9	395,1
Імпорт, млн. тон	81,4	100,00	90,1	85,2
Експорт, млн. тон	144,4	157,3	173,9	187,3
Транзит, млн. тон	166,2	163,9	134,9	122,6
Сплачено мито, млн.грн.	8847,9	11771,9	13184,9	13342,5
Сплачено внутрішні податки на імпорт товарів, млн.грн.	77063,5	103044,9	110464,1	105711,0
Частка митних платежів у державному бюджеті, %	35,8	36,5	35,7	40,8
Оформлено митних декларацій всіх типів, тис.шт.	3037,3	3300,4	3283,6	3262,5
імпорт, тис.шт.	992,9	1124,5	1196,0	1206,0
експорт, тис.шт.	753,9	812,6	853,9	869,8
транзит, тис.шт.	382,1	424,2	441,7	454,0
інші, тис.шт. ²	---	---	792,0	732,7

*Примітка. Складено за даними Державної фіскальної служби України та Державного казначейства України.

Надходження від мита та митних платежів, а також їх частка у загальній структурі доходів державного бюджету протягом 2010-2013 рр. є нерівномірною (табл. 1), найвищий показник припадає на 2013 р. – 40,8 %. Це, пояснюється зростанням вартісних показників імпорту та одночасним зниженням відсоткової складової внутрішніх податків та зборів, що надходять до державного бюджету. Загалом зменшення відсоткового показника надходження мита та митних платежів, з 36,9 % у 2009 р. до 35,7 % у 2012 р., пояснюється зменшенням митного навантаження під впливом процесів лібералізації зовнішньоторговельних відносин.

Як видно з поданих в таблиці 1 даних, протягом 2010-2011 рр. оформлено 3037,3 та 3300,4 митних декларації відповідно. Фізичний обсяг задекларованих товарів і предметів становив 392,0 млн. тон і 421,2 млн. тон відповідно по роках. Проте, у 2012-2013 р. спостерігається скорочення як фізичних так і фактичних обсягів оформлених вантажів. Відповідно обсяг оформлених вантажів становив

² Дані за 2010-2011 рр. щодо кількості оформлених інших митних декларацій відсутні.

398,9 млн. тон та 395,1 млн. тон, кількість оформлених декларацій 3283,6 тис. шт. та 3262,5 тис. штук. Отже, прослідковується чітка тенденція і тісний взаємозв'язок між кількістю оформлених вантажів і обсягом надходжень мита та митних платежів до державного бюджету.

Застосування тих чи інших способів проведення митного контролю, «ступінь жорсткості» заходів визначаються необхідністю забезпечення дотримання митного законодавства і обставинами кожного конкретного випадку його застосування. Необхідність митного контролю за переміщуваними товарами спричинена багатьма чинниками фінансово-економічного і політичного характеру як на міжнародному, так і на національному рівнях. Відтак, митний контроль поняття багатоаспектне і стосується багатьох сторін економічного життя держави і суб'єктів господарювання, виступає складовою частиною сформованого державного організаційно-економічного механізму управління, представляє особливий вид діяльності фіскальних органів, у результаті якої забезпечується перевірка дотримання встановлених податковим і митним законодавством правил і зобов'язань, виявлення додаткових резервів збільшення митних надходжень до бюджету та забезпечення належного рівня дисципліни суб'єктами ЗЕД.

Список використаних джерел

1. Литвинова, Ю.М. К вопросу о видах финансового контроля в области таможенного дела [Текст] / Ю.М. Литвинова / ВТО и Таможенный союз: перспективы интеграционного сотрудничества. Сборник научных статей. – Саратов: Издательство «Саратовский источник», 2013. – 137 с. – С. 61-65.

Ялбулганов, А.А. Финансовый контроль как правовой институт: основные этапы развития [Электронный ресурс] / А.А. Ялбулганов. – Режим доступа: http://www.juristlib.ru/book_2245.html (дата звернення 16.11.2014). — Назва з екрана.

2. Правовой статус субъектов финансово-бюджетного контроля [Текст] / А.В. Голубев. – М.: Норма, 2011. – 176 с.

3. Соколова, Э.Д. К вопросу о развитии науки финансового права [Текст] / Э.Д. Соколова // Финансовое право. – 2011. – № 4 (18). – С. 11-14.

4. Крисоватий, А.І. Економічний зміст і складові митної системи держави [Текст] / А.І. Крисоватий, В.П. Мартинюк // Фінанси України. – 2009. – № 6. – С. 29-39.

